palius, ſed in plantis quòd gerit vicem cordis, ipſique proportione correſpondet, habet rationem ſedis animæ, ſcilicet quod eſt fons caloris, nec datur membrum, quod cerebro proportione reſpondeat, ergo &c. aſſumptum patet, quia ſicut anima in communi continet ſub ſe vegetativam, ſenſitivam, & rationalem, à quibus abſtrahitur ratio animæ in communi; ita ab hac, vel illa ſede animæ in particulari abſtrahi debet ratio ſedis animæ in communi, ergo ſi ex parte plantarum ratio ſedis abſtrahitur ab illa, quæ proportione correſpondet cordi in animalibus, etiam in iſtis ratio ſedis à corde abſtrahi debebit. Tum quia ex dictis quæſt. præc. non dantur tres animæ in vivente, ſed unica tantum, ergo hæc reſidere debet in unico membro, ita ut ſi ſecundùm unum gradum reſidet in corde, etiam ſecundùm alios, nam gradus ita realiter non diſtinguuntur; ſed quoad gradum vegetativum anima reſidet in corde, tanquam in propria ſede, etiam ſecundùm Medicos, nam à corde proveniunt actiones vegetantis animæ mediis calore, & ſpiritibus vitalibus, ergo ſecundùm alios gradus quoque in eodem corde ſedem habebit. Tandem illud eſt princeps membrum in animali, ex cujus læſione provenit animalis interitus, ſed ex læſione cordis ſaltem notabili ſtatim moritur animal; ſed ſi cerebrum offendatur, licèt perturbentur actiones ſenſitivæ, non tamen ſtatim advenit mors, unde cerebrum eſt vaporibus, & excrementis obnoxium, cor autem quamlibet pravam diſpoſitionem non compatitur, ergo &c. Huc ſpectat adnotatio Piccol. cit. c.12. quod ſæpè varia monſtra viſa ſunt deſtituta capite, & reliquis omnibus membris deformata, ſed deſtituta corde, vel inſtituta corde ſecus formato nunquam viſa ſunt; & ex unitate vel pluralitate cordis dignoſcitur animal eſſe unum, vel plura, non ex cerebro, ſi enim cor unum, vel duo fuerit, animal quoque vel unum, vel duo judicari debet; unde duo corda neceſſariò expoſcunt duo capita, ſed duo capita ſtant cum uno corde, quod eſt ſignum, cor eſſe fundamentum totius fabricæ animalis, ſedem animæ, & membrum principaliſſimum; unde in Scriptura Sacra, ut denotetur anima, & mens, potius corde denotatur, quam cerebro, ut Matth.18. *de corde exeunt cogitationes, homicidia, & furta* &c. & cap.15. *Ut quid cogitatis mala in cordibus veſtris?* hinc etiam homines, ut notat Lipſius lib.3. Phyſicol. diſcep.18. animam in teſtimonium adducturi, manum pectori admovent.

135 Sed contra hanc doctrinam pro cerebro argui poteſt ex ſitu quem caput obtinet in homine, ſcilicet in ſublimi, ut in cætera poſſit influere; de quo D. Ambr. lib.6. exam. cap 9. *Primum omnium cognoſcamus humani corporis fabricam inſtar eſſe mundi, ſiquidem ut Cœlum eminet aeri, terræ, mari, quæ membra velut ſunt mundi, ita & caput inter reliquos artus noſtri corporis cernimus eminere, præſtantiſſimum eſſe omnium, tanquam inter elementa Cœlum, arcem inter reliqua urbis mœnia.* Tum 2. ex anathomia; nam Gaulus, & Columbus nobiles anathomici referunt ſe ligaſſe canem ſupra tabulam, & thorace diſſecto, citiſſimè ligaſſe quatuor vaſa cordis, mox exemiſſe cor, canem ſoluiſſe, eumque aliquandiù ſine corde latraſſe, ſenſiſse, ambulaſse; huc etiam ſpectat, quod de teſtudine avulſo corde alii narrant: P. etiam Joſephus à Coſta lib.5. hiſt. Ind. cap.22. narrat juvenem Hiſpanum locutum poſt cor extractum; & Gal. apud Hurt. diſput. 17. de An. ſect.9. ſe vidiſse teſtatur victimas evulſis extis ambulantes. Tum 3. illud membrum cœteris nobilitate præferri debet, cui altiores potentiæ competunt, at ita ſe habere caput liquet ex eo, quia in ipſo ſenſus omnes inſunt tum interni, tum externi, qui tantò illi plus dignitatis conferunt, quantò ad intellectricem vim propius accedunt. Tum 4. conſtat ex anathomica arte nervos, per quos miniſtrantur ſpiritus animales ad ſenſationes obeundas à cerebro oriri. Tum 5. læſo cerebro animal privatur ſenſu, & motu, ergo omnes iſtæ actiones fiunt dependenter à cerebro. Tum 6. ſomnus eſt privatio operationis primi ſenſorii, ſomnus autem in capite cauſatur, nam cor à ſua operatione propter ſomnum minimè quieſcit. Tandem vita animalis potiſſimum ex ſanguine pendet, ſed hic non à corde provenit, ergo cor non eſt membrum princeps; minor patet, quia ſanguis ab hepate trahit originem, à quo etiam venæ proveniunt.

136 Reſp. ad 1. ex ſublimitate ſitus non debere argui dignitatem præ cœteris, non enim collocatur in ſublimi, ut in cœteris membris poſſit influere, nam aptior eſt locus medius, ſicut civitas, quæ totius regni ſit caput, non debet eſse in angulo ejuſdem regni collocata, ſed in medio, tanquam centro, quia facilius ad illam ex omni parte conflui poterit; & ad D. Ambroſ. reſponderi poteſt verbis D. Hier. ad Fabiolam; *Pato animæ principatum cerebro tribuit, Chriſtus verò pectori, & cordi. Nemo enim dicet, turrim, quæ in altum exurgit, ut civitatem tueatur, eſſe nobiliorem civitate, nec ſpeculatorem exercitu digniorem, cujus bono invigilat, eadem autem capitis eſt ratio.* Ad 2. quod attinet ad hiſtoriam canis, Piccol. cit. cap. 13. refert, quoſdam peritos anathomicos enixos fuiſse idipſum in cane probare, & nihil illis ad votum accidiſse; ſed eſtò hiſtoria ipſa, & cæteræ omnes experientiæ ſint veræ, ſalvandæ tamen ſunt per ſpiritus in venis, nervis exiſtentes provenientes à cerebro, & corde primò productos; & hoc ipſum fateri debent adverſarii, quando contra ipſos adducimus hiſtorias animalium, quæ abſciſso capite mota dicuntur, tunc enim cerebrum influere non potuit. Ad 3. quidam negant ſenſus internos in capite reſidere, quod eſse falſum ſuo loco oſtendemus, concedimus igitur internos ſenſus, & externos præcipuos extare in capite, negamus tamen majorem, nam illud eſt membrum præcipuum, ſine cujus influxu nullum aliud poteſt agere, aliter oculus eſset nobilior corde, nam oculo convenit videre, cordi verò ſolum ſenſus tactus; hæc autem dependentia cæterorum membrorum non eſt in ordine ad caput, nam ſenſus niſi in capite reſidentes nullum poſſunt habere exercitium, niſi corde ſuppeditante ſpiritus, nam cor ſuo calore, & ſpiritibus à variis inſtrumentis proximis modificatis, varia explet officia; cerebrum igitur ſolùm locus eſt, in quo præcipua animæ reſidentis in corde officia explentur; neque ex hoc debemus arguere animam in cerebro reſidere, quia Sol perfectiores operationes exercet in hæc inferiora, quam in Cœlo, in quo ſolum lumen producit, at hìc multa ſubſtantialia generat, & tamen non idcircò reſidere dicitur in his inferioribus, non igitur reſidentia debet argui ex digniori operatione, ſed ex independentia in operando.

137 Ad 4. concedimus nervos à cerebro oriri, ſed negamus ſpiritus originem ducere à cerebro, ſed à corde, ſolùm enim mitigantur à cerebro, & quoniam principalius concurrunt ſpiritus ad ſenſationes & motum, quam ipſi nervi, idcirco & actiones iſtæ fiunt dependenter à corde: hinc Gal. ipſe lib.5. de Decretis cap.3. hoc idem docet, dum ait, quod ſolum cor exemptum ex viſceribus omnibus, naturalem ſuam functionem, & motum ſervat, quippe quod & ſibimetipſi, & aliis omnibus agitationis ſit origo, quod ſi ita eſt, igitur cor à nullo alio membro pendet, ſed ſibi ſufficit ad vivendum, & operandum. Ad 5. non quidem læſo cerebro privatur animal motu, & ſenſu, ſed læſo ventriculo cerebri, nam teſte Gal.7. de decretis cap.3. cranio ablato, membraniſque, ipſa etiam cerebri ſubſtantia amota, dummodò nullus ſinus lædatur, minimè tamen animal motu, ſenſuque privari; ſed quicquid ſit de hoc, negamus conſ. ſolùm enim infertur, immediatè alia membra dependere à cerebro, ſed non ob id oſtenditur cerebrum eſſe independens ab aliis, in quo conſiſtit ratio principatus; at jam vidimus cerebrum in operari dependere à corde, à quo recipit ſpiritus. Dices, ergo etiam dici debet, cor à jecore dependere, quia ab ipſo accipit ſanguinem. Negamus conſequentiam, quia ut diximus jecur ſubminiſtrat ſolùm materiam cordi, non activam virtutem, nam ſanguis jecoris eſt fortè ſpecie diſtinctus à ſpiritibus vitalibus; cor autem tranſmutat ſanguinem in ſpiritus, & activitatem inſtrumentalem accipiunt à corde; unde jecur ſolum habebit rationem miniſtri famulatorii, ſicut ars ædificandi eſt nobilior ea, quæ domibus ædificandis materiam ſuppeditat; at cerebrum non dat ſpiritibus virtutem activam, ſed illam tantum modificat. Ad 6. potius eſt pro nobis, nam ſi cerebrum per ſomnum privatur operatione propria non autem cor, certè nobilius erit cor, quia non tam extraneis humoribus eſt obnoxium; negamus igitur ſomnum eſſe privationem operationis primi ſenſorii, ſed tantum operationis ſenſuum. Ad ult. patet ex dictis, ſanguinem à jecore miniſtratum eſſe ſolum materiam; at ſpiritus vitales eſſe præcipua inſtrumenta animæ ad operationes vitales efficiendas. Vide Piccol. citat. Zab. lib. de part. animæ ab initio maximè cap.4. Dand. lib.3. cap.16. Contar. de An. quæſt. de effuſ. animæ.

QUÆSTIO X.

An omnis anima ſit immortalis?

138 IN hac quæſtione primò refellenda eſt Platonicorum opinio aſſerentium omnem animam eſſe immortalem, cui favet Ferchius vegiſt. 6. lib.1. cap.2. dum omnem formam ſubſtantialem in ſententia Ariſ. probabiliter docet ſuſtineri poſſe eſſe immortalem; loquimur autem de immortalitate, non prout dicit repugnantiam ad deſitionem, ſic enim ſoli Deo convenit, ex 1. ad Timot. 6. *Qui ſolus habet immortalitatem*, ſed quatenus ſignificat negationem deſitionis juxta propriam naturam, quamvis poſſet non eſſe, ſi Deus denegaret concurſum. Probatur igitur non omnem animam eſſe immortalem, nam ſenſitiva, & vegetativa ſunt materiales, diviſibiles, ab agente creato producuntur, & conſequenter de potentia educuntur materiæ, nam agens creatum ex dictis in phyſicis agit dependenter à materia, ergo ſunt corruptibiles, ſicut cæteræ formæ ſubſtantiales, opinionem enim illam Ferchii refutavimus fusè diſp.5. de Gen. q.2. art.2. aſſumptum prob. ſaltem in nutritione, in qua ut diximus diſp.8. de Gen. qu.5. acquiritur nova pars formæ virtute ipſius viventis convertentis alimentum in propriam ſubſtantiam. Accedit, quod ſi rationalis anima habet operationem independentem à corpore, & adhuc evidenter non demonſtratur, quod ſit immortalis, ut dicemus, quantò magis vegetativa, & ſenſitiva, quæ nullas exercent operationes niſi à corpore dependentes, & in corpore immerſas debent dici mortales, & à corpore quoad eſſe eſſentialiter dependentes?

139 Dices; vita non poteſt mori, cum ſint contraria, ſicut lumen non poteſt obtenebrari, ſed anima eſt eſſentialiter vita, cum ſit principium, quo vivimus, ergo &c. Tum quia corpus moritur per diſceſſum animæ, anima à ſeipſa nequit diſcedere, ergo &c. Reſp. mortem, & corruptionem ſumi poſſe dupliciter, vel prout opponitur mutationi acquiſitæ, vel ut opponitur productioni: primo modo reſpicit ſubjectum, ipſumque denominat, ſecundo modo dicit

cit non eſſe, & deſitionem rei, quæ erat, ſicut productio reſpicit eſſe rei, quæ non erat; & ſic ſolùm terminum reſpicit, non ſubjectum, tunc major eſt vera de morte primo modo, non ſecundo modo, ſicut lumen non obſcuratur tanquam ſubjectum, ſed deſinit eſſe, & in non eſſe tranſit. Per quod patet ad confirmationem.

Solùm igitur quæſtio reducitur ad animam rationalem; cujus prima opinio ipſam quoque ponit mortalem, ita Epicurus, & ex Peripateticis Alexandræi, in quam ſententiam quamplurimi etiam ex Sanctis Patribus trahunt ipſum Ariſt. Communior opinio ipſam aſſerit immortalem, & hanc immortalitatem docet eſſe naturaliter cognoſcibilem, illamque agnoviſſe Ariſt. ita Recentiores ferè omnes, & præſertim Ferchius cit.

140 Dicendum eſt tamen, animæ rationalis immortalitatem eſſe de fide, & pro ſtatu iſto, quamvis efficaciſſimis rationibus probetur, non tamen vera, & rigoroſa demonſtratione oſtendi poſſe: Ariſtotelem autem, licèt hanc veritatem agnoverit, illam tamen non ita clarè, & indubitanter docuiſſe, ſed cum aliqua formidine ad oppoſitum. Concluſio eſt Scoti quoad omnes partes in 4 d.43. quæſt. 2. art.2. quem ſequuntur Cajet. in cap.9. ad Rom. & in cap. 3. Eccleſ. Scalig. exerc. 307. Arriaga diſ. 10. ſect.1. imo & omnes ferè Recentiores, quamvis enim iſti primò aſſerant in concluſionibus eſſe hanc veritatem naturaliter demonſtrabilem, attamen in probationibus fatentur rationes illas convincere intellectum benè inſtitutum, unde ſolùm verbis diſcrepant à Scoto. Quod ſit de fide prob. ex Matth. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere;* Lucæ 23. *Hodie mecum eris in Paradiſo*, ex Concil. Vienn. ſub Clem. V. & Later. ſub Leone X. ſeſſ. 8. Quod autem non ſit naturaliter demonſtrabilis, Prob. quia nequit à priori demonſtrari, cum animæ quidditatem non cognoſcamus pro ſtatu iſto, niſi à poſteriori, qua via non apparet iſta immortalitatis neceſſitas, ut fusè in reſponſ. objectionum patebit, quibus adverſarii putant demonſtrare hanc immortalitatem. Tum quia tot Philoſophi non erraſſent, nec Ariſtot. ita obſcurè hanc veritatem inſinuaſſet, nec D. Auguſtin. 13. de Trin. cap.8. dixiſſet, difficile valdè eſſe animæ immortalitatem probare, ſi eſſet hæc veritas naturaliter pro ſtatu iſto demonſtrabilis.

141 Deinde quod Ariſt. agnoverit hanc veritatem, Prob. ex multis locis ipſius, ut eſt videre apud Expoſitores integros libros de hac re componentes; & præcipuè colligitur ex 1. de An. 66. & lib.2. tex. 19. 20. 21. & 22. quibus in locis intellectum vocat perpetuum, incorruptibilem, divinum, impaſſibilem, à corpore ſeparabilem; & 12. Meth. 16. & 17. ait non inconvenire animam intellectivam permanere poſt mortem, & 2. de Gen. anim. cap. 3. ait, & cæteras animas educi de ſeminis potentia, rationalem verò extrinſecus accedere, eamque ſolam divinam eſſe; quæ loca, quamvis ab adverſariis de intellectu agente, qui ſecundùm ipſos eſt Deus, interpretentur; attamen ſuppoſito, quod intellectus agens non ſit aliquid extra animam ex dicendis ſuo loco, clarè ſequitur noſtrum aſſertum; ſed præſertim duo ultima loca de ipſa anima debent intelligi, nam in 12. Met. fit comparatio inter cauſas motivas, & formales, illas ait eſſe ante effectum, non iſtas, & ſtatim ſubjungit, aliquam poſſe poſteà permanere, ſcilicet animam rationalem, intellectus verò agens etiamſi eſſet Deus, non eſt cauſa formalis, nec unquam dubitari poteſt, an poſſit permanere. In 2. de Gen. anim. facit comparationem inter vegetativam, ſenſitivam, & rationalem, illas ex ſemine haberi docet, hanc verò quonam tempore, quomodo, & unde eam recipiant homines licèt valdè dubium ſit, proponit tamen explicare, quo in loco loquitur de anima rationali, quæ eſt forma hominis, non de Deo, ut patet ex ipſa dubitatione, quam facit, non enim eſt incertum, Deum non incipere eſſe, nec eſt dubium non recipi in homine, & tandem huic dubitationi reſpondet, mentem extrinſecus accedere.

Tandem, quod habuerit formidinem ad oppoſitum hujus veritatis, patebit ex dicendis in objectionibus; etenim hæc veritas aliquo pacto cum quibuſdam principiis Ariſt. pugnat; non negamus tamen, quod poſſint illa loca ad bonum ſenſum deduci propter conſuetam loquendi obſcuritatem, ſed an talis fuerit ipſius mens, ex textu expreſsè non habetur. Tum quia quando immortalitatem aſſeruit, ferè ſemper oppoſuit aliquam particulam dubitativam, *Si fortaſſis, videtur*, & ſimilia. Magis tamen ad immortalitatem inclinavit, quia immortalitatem expreſsè pluries aſſerit, licèt non demonſtraverit, mortalitatem verò nunquam, ſed ſolum ex quibuſdam pro principiis, & propoſitionibus deducitur.

142 In oppoſ. primò objic. oſtendendo animam rationalem eſſe mortalem. Ex Gen. 37. *Non interficiamus animam ejus*, Eccleſ. 2. ſignificatur, nil amplius ſupereſſe homini poſt mortem de laboribus ſuis; & c. 3. *Unus eſt interitus hominis, & jumentorum, & æqua utriuſque conditio; ſicut moritur homo, ſic & illa moriuntur, ſimiliter ſpirant omnia, & nihil habet homo jumento ampliùs;* ergo ſicut animæ jumentorum ſunt mortales, etiam anima hominis mortalis erit. Sap.2. *Ex nihilo facti ſumus, & poſt hoc erimus quaſi non fuerimus.* Similiter in 6. Syn. act. 11. Sophronius ait animam rationalem immortalem eſſe per gratiam, quod dictum approbatur à Conc. act. 13. Tum 2. ſi anima remanet poſt mortem, cùm ſit forma corporis, & conſequenter inclinationem habeat ad corpus, jam erit in ſtatu violento, quod eſt falſum, quia ſecundum Ariſtot. nullum violentum perpetuum. Tum 3. anima eſt forma corporis corruptibilis, ergo ipſa quoque erit corruptibilis, quia debent inter ſe proportionari, unde dici ſolet molles carne apti ſunt ingenio, quia ſcilicet inter corpus, & animam cadit ſimilitudo. Tum 4. vel ſeparata naturaliter exiſteret, vel præter naturam, non primum, quia tunc mors homini eſſet intenta à natura; neque ſecundum, quia ſemper eſſet in ſtatu violento, quod beatitudini repugnat; Item vel melius, vel pejus exiſteret, non primum, quia mors eſſet eligibilior vita, neque ſecundum, propter rationem aſſignatam. Tum 5. eſſe actum corporis eſt prædicatum quidditativum ipſius animæ, ergo nequit ſine corpore reperiri. Si dicas, eſſe actum in potentia; hoc eſt falſum, quia implicat aliquid eſſe actum, & non eſſe actualiter actum, ſicut repugnat aliquid eſſe actum, & non eſſe actualiter animal.

143 Reſpond. ad 1. locum ſcript. per animam ibi intelligi vitam totius, non animam, quæ eſt forma partialis in cap.2. Eccleſ. eſt ſermo de iſtis temporalibus rebus, in cap. 3. vel id aſſeritur in perſona ſtultorum ſecundum Gregor. 4. dialog. cap. 4. vel ſecundum Hieron. intelligi quoad corporis conditionem, & eſſe totius, in cap. 2. Sap. illa ſunt verba impiorum, quod colligitur ex his, quæ Sapiens ſubjunxit, *Hæc cogitaverunt impii, & erraverunt.* Tandem Sophronius accipit gratiam largè, prout beneficium creationis, & conſervationis comprehendit. Ad 2. reſp. ex Scot. in 4. d.43. quæſt. 2. art. 3. quod quando aliquid habet inclinationem ad actum primum, ut eſt materia reſpectu formæ, tunc ſi illo caret, eſt in ſtatu violento, ſi verò inclinatio illa eſt ad actum ſecundum, ut in propoſito, anima enim inclinatur ad corpus, quia communicat illi ſuum eſſe, ſi caret hac communicatione, non eſt ſimpliciter in ſtatu violento, ut ſupra diximus, & infrà diſput. ult. dicemus fuſius; vide Ferchium Veſt 6. num. 182. & ſequ. Ad 3. dicimus proportionem conſiſtere quia corpus verè ſe habet ut potentia, anima ut actus, & ſicut verè proportionantur inter ſe, quamvis anima ſit ſpiritualis, corpus autem materiale, ita quoque proportionantur, licèt anima ſit incorruptibilis, corpus verò corruptibile; propoſitio autem illa, quod molles carne &c. non concludit ſimilitudinem in natura inter animam, & corpus, ſed connexionem, & unionem inter potentias, unde affectiones hominis ſæpè ſequuntur temperamentum corporis, & quia molles carne ſunt optimæ phantaſiæ, ideò etiam ſunt optimi ingenio, ex naturali unione, & nexu inter intellectum, & phantaſiam pro ſtatu iſto. Ad 3. ex dicendis diſput. ult. animam ut compartem corpus appetere, in ipſo naturaliter exiſtere, extra ipſum non ita naturaliter, quia ſolùm illud appetit informare amiſſibiliter, & eo ipſo quod aliquando informavit corpus, ſatiatus eſt ejus appetitus, quamvis aliquam inclinationem adhuc retineat; non tamen eſt in ſtatu violento, quia ex ſua natura eſt indifferens ad utrumque ſtatum, & in ſtatu ſeparationis perfectiùs exercet ſuas operationes. Ad 5. eſſe actum ſi ſumitur fundamentaliter, dicit entitatem animæ, & ſic eſt prædicatum quidditativum, nec eſt ſeparabile ab anima, quia ſeparata adhuc eſt talis entitas partialis ex ſe perfectiva corporis, ſi verò ſumitur formaliter, dicit aptitudinem ad informandum, & eſt paſſio, actualis verò informatio eſt accidens, hinc ad argum. dicimus animam eſſe ſemper actualiter actum pro fundamento, vel pro paſſione ſumptum non tamen ut dicit actualem informationem.

144 Secundò ad idem; anima rationalis educitur de potentia materiæ, ergo non eſt immortalis, conſeq. patet, prob. antec. anima rationalis fit in materia, & nunquam extrà illam priùs eſt ex quæſt. 7. ergo de potentia materiæ educitur, nam educi eſt formam fieri, & conſervari in materia. Dices, animam creari, non educi, quia in priori inſtanti naturæ eſt in ſe & terminat agentis actionem, quam uniatur materiæ, quod non convenit aliis formis, iſtæ enim à materia dependent. Contra terminus creationis debet eſſe aliquod per ſe, & in ſe ſubſiſtens, ſed anima non exiſtit in ſe, & per ſe cum creatur, ſed in corpore, ergo &c. major patet, quia terminus ille per ſe fit, non per accidens, debet ergo eſſe in ſe, non in alio, quod enim eſt in alio, ſemper fit ad productionem illius, minor prob. exiſtentia non menſuratur inſtanti naturæ, ſed temporis, at in nullo inſtanti temporis anima in ſe, & ſolitariè exiſtit, quicquid ſit de inſtanti naturæ, ergo &c. Tum 2. anima noſtra in operari dependet à corpore, oportet enim intelligentem phantaſmata ſpeculari, ergo etiam pendet in eſſe, quia operari ſequitur eſſe; tum quia tunc ſeparata maneret otioſa.

145 Reſpond. ad 1. ut ibi; ad impugnationem dicimus creationem dupliciter ſumi, vel propriè, ſcilicet pro productione alicujus rei exiſtentis in ſe ſimpliciter ex nihilo tanquam ex parte, & tanquam ex ſubjecto & quomodo Angeli, & formæ ſeparatæ ſive ſubſtantiales, ſive accidentales ex Scot. 3. d.11. quæſt.1. A. poſſunt eſſe terminus creationis, non verò compoſitum, quod ſemper præſupponit materiæ & formæ cauſalitates, à quibus eſſentialiter dependet; vel minùs propriè, ſcilicet pro productione alicujus rei exiſtentis in ſe, ideſt dicentis ex propria natura ordinem ad efficiens ſolùm, & nullo modo ad materiam, in qua eſt, quoad productionem, & in hoc ſenſu anima dicitur creari, & terminare per ſe actionem agentis in priori inſtanti naturæ, quatenus ſcilicet in ſuo eſſe ſecundùm naturalem exigentiam ſolùm dicit ordinem ad efficiens, non ad materiam, in qua reperitur, quia non neceſſariò petit fieri in materia, & conſequenter ab illa non dependet, ut ex quo tanquam ex ſubjecto, nec educitur ex illa, quia ex dictis diſput. 2. Phyſ. educi de potentia

materiæ eſt, formam in ſuo eſſe, fieri, & conſervari juxta naturalem exigentiam præexigere materiam tanquam ſubjectum, ad argum. igitur dicimus, majorem, ſi ly per ſe, & in ſe exiſtere ſumitur ac non in alio, eſſe veram de creatione propriè dicta, ſi verò ſumitur ac independenter ab alio tanquam ex quo, concedimus illam, ſed negamus minorem in hoc ſenſu, quo pacto etiam quod taliter fit, poteſt dici propria productione, & per ſe fieri; & ſolùm illæ formæ fiunt per accidens, quæ juxta proprias naturas dependenter ex alio, & in alio fiunt, & conſervantur. Ad 2. variè reſpondent, qui ſuſtinent animæ immortalitatem eſſe naturaliter demonſtrabilem; breviter tamen dicimus cum Scot. 1. d. 3. quæſt. 3. G. animam ex propria natura ſecundùm veritatem non pendere à corpore in operari, ſed ſolùm pro ſtatu iſto, qui ſtatus eſt pœnalis; unde intelligere abſolutè loquendo abſtrahit ab hac dependentia à corpore, ut patet in Angelis; hæc tamen pœna non eſt naturaliter demonſtrabilis; hinc ſeparata adhuc intelligeret, non eſſet otioſa, ut dicemus diſp.6. qu. 1.

146 Tertiò, alia pars, qua negamus hanc veritatem poſſe naturaliter demonſtrari, impugnatur rationibus illis, quibus Doctores conantur hanc veritatem demonſtrare, quæ quidem ſunt valdè efficaces, ſed non ſunt demonſtrationes evidentes puro Philoſopho, quin poſſit illas ſolvere, quod erit noſtrum intentum in præſenti; arguitur igitur, quia nulla forma per ſe ſubſiſtens eſt generabilis, & corruptibilis, quia habet eſſe inſeparabile à ſeipſa, ſed anima eſt hujuſmodi, ergo &c. Tum 2. omnis corruptio eſt cum contrarietate, ſed in anima rationali nulla eſt contrarietas, quia recepta in animo non ſunt contraria, pertinent enim ad eandem ſcientiam, ergo &c. Tum 3. anima habet potentias infinitæ capacitatis, intellectus enim, & voluntas in nullo creato ente quieſcunt, ergo dari debet alius ſtatus, in quo Deum videndo, ipſoque fruendo perfectè quieſcant, patet conſequ. potentia potens in proprium objectum poteſt in omnia ſub illo contenta, objectum intellectus eſt ens, voluntatis bonum, ergo valent quoque attingere Deum. Tum 4. ſi infinita eſt capacitas, ergo infinita duratio, quia qualis eſt proprietas, talis eſt rei eſſentia. Tum 5. libertas voluntatis à nulla creatura poteſt impediri, ergo voluntas eſt immortalis, quia ſicut ejus operatio non poteſt impediri, ita nec ejus eſſentia, & exiſtentia, nam qualis eſt operatio, talis eſt eſſentia. Tum 6. voluntas ſe primò movet ad ſuas operationes, & eſt ipſarum domina, ergo eſt immortalis. Prob. conſeq. quod ſe primò movet, & non movetur ab alia cauſa, eſt æternum, quia ſi deberet interire, deberet moveri ab alio naturali agente.

147 Reſpond. ad 1. ex Scot. cit. vel ly per ſe eſſe, & ſubſiſtere ſumitur, ut ab eſſe in alio inhærendo diſtinguitur, & ſic omnis forma ſubſtantialis eſſet immortalis, vel ſumitur, ut circumſcribit exiſtentiam compoſiti, & ſic eſt falſa major, & minor; vel ſumitur pro ut dicit omnimodam independentiam à materia, & ſic eſt vera major, ſed minor eſt merè credita, & à puro Philoſopho negaretur; Prob. tamen à Thomiſtis ex independentia actionis à corpore; ſed de hoc infrà. Ad 2. diceret Philoſophus purus animam non per ſe corrumpi, ſed ad corruptionem compoſiti propter adventum contrariorum in ipſo; tum quia ſicut diſpoſitiones requiſitæ ad animationem dicuntur qualitates connaturales reſpectu animæ; ita diſpoſitiones contrariæ, ſicut deſtruunt animationem, ſic animæ contrariæ ſuo modo dici poſſunt, ideſt incompoſſibiles, quod ſufficit ad corruptionem. Ad 3. ex Scot. quæſt. 1. prol. & Lich. 1. d. 1. quæſt. 1. potentias eſſe infinitæ capacitatis extenſivè, non intenſivè, hinc negamus evidenter deduci conſeq. & ad probat. major eſt vera de potentia in ordine ad objectum naturalis attingentiæ, non naturalis inclinationis, modò non eſt naturaliter notum ens in quantum ens eſt objectum intellectus ex natura potentiæ, hoc enim eſt quidditas rei ſenſibilis, ut dicemus diſp.6. Dices, ens in quantum ens eſt objectum metaphyſicæ, ergo ut ſic erit objectum naturaliter attingibile, & adæquatum noſtri intellectus. Negamus conſequ. quia ens ut ens, quatenus eſt objectum metaphyſicæ, eſt unum de numero intelligibilium, quia ſecundùm proprium ſuum conceptum, & proprias paſſiones poteſt cognoſci ex abſtractione à rebus ſenſibilibus; ex quo ſolum ſequitur Deum ſecundùm conceptum communem, vel proprium deſumptum ex communibus etiam naturaliter à nobis cognoſci, & in hoc naturaliter quietari. Ad 4. ſi illa capacitas eſſet intenſivè infinita, tranſeat, ſi extenſivè, negatur conſeq. aliter quia paries habet talem capacitatem ad recipiendos colores in infinitum, eſſet incorruptibilis. Ad 5. ex libertate voluntatis ſolùm arguitur, quod ſit immaterialis, unde antecedens, ſi ſimpliciter intelligitur, eſt falſum, quia diceret Philoſophus operationem ejus impediri poſſe per ipſius deſtructionem, quod non eſt contra libertatem ejuſdem; ſicut operatio Angeli verè impediretur, ſi deſtrueretur à Deo; ſi verò illud anteced. intelligitur pro eo tunc, quando anima eſt, conceditur. Ad 6. negamus conſequ. cum probat. id enim, quod interire poteſt, non eſt neceſſe, quod à creatura moveatur, ſed ſufficit, quod ab aliquo dependeat, à quo poſſit ſeparari, tale eſſet corpus, ut infrà.

148 Quartò, ad idem, Deus, & Angeli ſunt immortales, quia ſunt intellectivi, rationales, ſpirituales, & ſimplices, anima eſt hujuſmodi, ergo &c. Tum 2. in hac vita anima rationalis eſt ſemper in lucta cum ſenſibus, ergo alius debet dari ſtatus, in quo quietè perficiat proprias actiones. Tum 3. nulla res corrumpitur ab eo, in quo ſua perfectio conſiſtit, ſed animæ perfectio conſiſtit in ſeparatione, & abſtractione quadam à corpore, ergo per ſeparationem à corpore non corrumpitur. Tum 4. quod corrumpitur cum corpore, magis, ac magis declinat declinante corpore, at intellectus in ſenibus viget, ergo, &c. Tum 5. quæ incipiunt, & deſinunt, per eandem potentiam habent utrunque; anima à Deo habet eſſe, ergo nonniſi à Deo deſtruetur, non ab aliquo naturali agente. Tum 6. eſſe rei corruptibilis ſubjacet motui, & tempori, ſed intellectus perficitur, cum extra motum exiſtit, non in motu, nam perficitur in quiete contemplationis, & ſedatis perturbationibus, ergo non ſubjacet motui.

Reſpond. ad 1. Deum, & Angelos dici immortales, quia à nullo alio pendent, à quo ſeparari poſſint, non ſic anima, quæ dicitur à corpore dependere. Ad 2. neg. conſequ. quia felicitati, qualem notum eſt naturaliter homini competere pro ſtatu iſto, non repugnat lucta rationis cum ſenſibus, ſed ſolùm repugnat dominium ſenſus ſupra rationem, unde rationalis appetitus tunc naturaliter quieſcit, quando dominatur ſenſibus eliciendo actus ſecundùm rectam rationem; tum quia voluntas ex imperiis rectis poteſt derelinquere in ſenſu habitum, quo ipſe ſenſus delectabiliter moveatur ad virtutes ex Scot. 3. d. 33. & ſic abſque pugna dominari. Ad 3. dicimus explicando min. conſiſtit, diceret Philoſophus, in ſeparatione ſecundum operationem, non quidem omnimoda, quia ſemper habet quandam dependentiam à corpore, ut infrà, ſed in ſeparatione ab organis, quatenus per organa non operatur. Ad 4. inquit Doctor intellectum eſſe incorruptibilem in operando, in hoc ſenſu, quatenus non eſt corruptibilis, ſicut potentia organica, quæ ad corruptionem organi corrumpitur, & debilitatur, non in ſe quoad operationem, quia ſi ſenex acciperet oculum juvenis, videret ut juvenis, inquit Ariſtot. 1. de Anim. 65. unde ſecundum Philoſophum tam potentia viſiva, ut ab organo præcedit, quàm intellectiva non debilitantur, ſimpliciter tamen, diceret Philoſophus, intellectum eſſe corruptibilem, & abſolutè mortalem etiam in operando per deſtructionem ipſius quoad eſſe; & ad majorem dicimus, veram eſſe de eo, quod in operando eſt corruptibile corruptione, qua virtus organica completa corrumpitur, ſcilicet propter organi debilitatem; tum quia decrepiti etiam imperfectè diſcurrunt propter declinationem internorum ſenſuum, unde dicitur, *Senes bis pueri*. Ad 5. neg. majorem, animæ enim ex putri genitorum producuntur à Deo, & tamen à naturali agente deſtruuntur. Secundò, ſicut naturale agens, diceret Philoſophus, eſt cauſa aliquo modo, cur Deus introducat animam in corpore diſponendo, ſcilicet, & præparando materiam, ſic corrumpens diſpoſitiones illas eſt etiam ſuo modo cauſa, quare Deus non conſervet amplius eſſe ipſius animæ in corpore. Ad 6. dicimus in intellectione requiri quietem in ſenſibus, ſed verè eſt motus in intellectu recipiente de novo intellectionem ex dictis diſ. 15. Phyſic. qu.6. art.4.

149 Quintò, habemus naturalem appetitum ad cognoſcendum Deum diſtinctè, & clarè, & ad ſemper eſſe, ergo anima eſt immortalis, patet conſeq. quia non datur appetitus naturalis ad impoſſibile; anteced. prob. ſtatim ac Deum apprehendimus, & æternitatem, ſtatim illum appetimus cognoſcere diſtinctè, iſtam verò habere, naturaliter enim fugimus mortem, unde dicebat Apoſtolus, *Nolumus nos expoliari, ſed ſuperveſtiri*, illud autem naturaliter deſideratur, quod ſtatim ac apprehenditur, appetitur actu elicito, quia iſta promptitudo non videtur eſſe, niſi ex inclinatione naturali. Reſpondet Doctor citat. quod vel anteced. intelligitur de deſiderio naturali, quod non eſt actus elicitus, ſed naturalis inclinatio, & tunc negaretur à Philoſopho in nobis hanc inclinationem reperiri, quæ nequit probari, niſi primò demonſtretur poſſibilitas, vel intelligitur de deſiderio naturali, qui eſt actus elicitus, ſed conformiter inclinationi naturali, ſed negaret Philoſophus actum eſſe conformem naturali, niſi prius oſtenderetur exiſtentia talis inclinationis; cùm verò prob. ex illa promptitudine, ait, etiam bruta apparent ſemper eſſe, & naturaliter fugiunt mortem, & tamen ſunt mortalia, quarè ille ſolus actus elicitus erit juxta naturalem inclinationem, qui eſt ſecundum rectam rationem; modo non eſt naturaliter notum hoc deſiderium elici conformiter rationi rectæ, quia oportet prius poſſibilitatem, & inclinationem naturalem cognoſcere, voluntas verò eſt etiam impoſſibilium, ut ſuo loco dicemus.

150 Contra naturaliter fugimus mortem, ergo naturaliter appetimus vitam, & ſecundum propenſionem naturæ; quia fugiens juxta naturalem inclinationem unum oppoſitorum fugit propter amorem alterius oppoſiti, mors, & vita opponuntur. Tum quia 2. de Gen 59. natura ſemper deſiderat, quod melius eſt, at eſſe, ait Ariſt. eſt melius, quam non eſſe, ergo natura deſiderat eſſe, ergo habemus talem inclinationem naturalem. Reſp. Scot. hoc quoque convincere de brutis, quare ex hoc quod fugit mortem pro nunc naturaliter, ſequitur, ergo amat pro nunc naturaliter vitam, & ſic quolibet inſtanti ſignato, non tamen ſequitur, ergo pro infinito tempore, quia hoc non eſt, niſi per fidem notum. Ad Confirmat. Ariſtot. ibi ſeipſum declarare, ſubdit enim: *eſſe autem quot modis dicimus, in aliis dictum eſt, hoc autem in omnibus impoſſibile exiſtere, propterea quod longè à principio diſtant, reliquo modo complevit totum Deus continuam faciens generationem;* quaſi

quaſi dicat, cum eſſe dicatur dupliciter, ſcilicet ſpecificum, & numericum, hoc impoſſibile eſt naturam in omnibus deſiderare, illud verò poſſibile, & ſic conceditur in homine, & anima rationali naturam deſiderare ſemper eſſe in ſpecie, non in individuo, quia hoc eſſe poſſibile non conſtat.

151 Sextò, omne ens habet ſuum finem à natura inſtitutum, in quo perfectiſſimè quietatur, delectatur & beatur, ſed anima noſtra in hac vita non aſſequitur talem finem, ergo debet dari alia vita; min. prob. tum quia nunquam perfectiſſimè quieſcit, ut patet; tum quia talis finis maximè eſſet cognitio ſubſtantiarum abſtractarum, ut inquit Ariſ. quod eſt falſum, quia ſic ſoli ſapientes conſequerentur finem, at finis ultimus debet ſaltem conſequi à majori parte; tum quia perfecta beatitudo omne malum excludit, quod non contingit in hac vita. Reſp. Scot. omne ens in ſuo fine quietari eo modo, quo eſt poſſibile illi enti, & tunc neg. min. ad 1. prob. dicimus quieſcere in cognitione Dei, non clara, ſed poſſibili pro ſtatu iſto, & perfectiſſimè, quatenus eſt circa objectum, in quo unitivè & eminenter omnia bona continentur; non eſt autem cognoſcibile naturaliter alio modo poſſe perfectius quietari; Ad 2. negatur falſitas, & ad prob. dicimus non eſſe inconveniens paucos aſſequi proprium finem, dummodo natura dederit omnibus ſufficientia inſtrumenta ſcilicet intellectum, & voluntatem ad aſſecutionem finis, juxta illud, *Multi ſunt vocati, pauci verò electi*; Ad 3. dicitur non eſſe de ratione beatitudinis poſſibilis ſecundùm naturalem cognitionem, excluſionem omnium malorum, & cujuſque indigentiæ carentiam, niſi ex parte objecti, ſed de ratione beatitudinis ex fide cognita; unde nec Ariſ. aliam aſſignavit beatitudinem, quàm cognitionem Dei in hac vita.

Dices, naturaliter eſt notum beatitudinem debere eſſe ſempiternam, ergo &c. aſſumptum prob. Aug. 13. de Trin. c. 3. ſi homo amitteret beatitudinem propter mortem, aut volens amitteret, aut nolens, aut neutro modo; ſi primum, quomodo beata erat illa vita, quam noluit, qui eam habebat? jam enim non eſſet ſummum volibile; ſi ſecundum ergo timeret, & ſic triſtaretur; ſi tertium, ergo non curaret de ſuo maximo bono, quod eſt inconveniens. Reſp. Doctor, quod Philoſophus purus volens amitteret illam, quia debet ſecundum rectam rationem velle conditionem propriæ naturæ, recta autem ratio oſtendit Philoſopho non habenti fidem, ut videtur ſibi, quod conditio ſuæ naturæ ſit mortalitas tam animæ, quàm corporis, & ideò debet velle, ſicut vitam amittere, ſic quoque vitam beatam; cum dicitur, quod non eſt vita beata, quæ non erat amata ab habente illam, verum eſt, ſi non eſſet amata, quando eſt poſſibilis, & conveniens amanti, ſed ſic eſſe convenientem pro ſemper, non eſt naturaliter notum.

152 Septimò, anima exercet multas operationes omninò à corpore independentes, ergo habet eſſe à corpore independens, & ſeparabile, patet conſ. quia res ſicut ſe habet ad eſſe, ita ad cognoſci; ant. prob. in intellectione, & maximè in extaſi, & raptu, nam tunc omninò à ſenſibus non dependet, imò in extaſi perfecta omnes corporeæ actiones ceſſant; tum 2. quia poteſt Deus immediatè producere ſpecies in anima, & tunc intelligeret, ergo dependentia intellectus à ſenſibus non eſt intrinſeca, ſed extrinſeca, & accidentalis; tum 3. ex Ferch. num. 79. imaginatio vel per ſe ordinatur ad intelligere, vel per accidens; ſi per ſe, & prædicatum per ſe infert prædicatum de omni ex 1. poſt. 36. ergo in omnibus animalibus erit organum præparatum ad intelligere, & ſic quia Deus, & natura nihil faciunt fruſtra 1. Cœli 32. in omnibus animalibus erit intelligere; tum 4. ex eodem ibid. potentia conjungitur objecto ad operationem vitalem media phantaſia, at iſta conjunctio potentiæ cum objecto non impedit ſeparabilitatem ſimpliciter, nam 8. Met. 3. compoſitum affirmatur eſſe ſimpliciter ſeparabile, ſed animal, & album ſunt compoſita, quorum alterum eſt potentia, vel eam habens, alterum eſt ſubjectum, ergo intellectus ab objecto phantaſmate, atque à phantaſia ſimpliciter ſeparabilis erit non obſtante conjunctione cum objecto. Confirm. animam, ex eo quod ſpiritualia intelligit, concludit eſſe ſpiritualem, ergo ex eo, quod immortalia percipit, debemus arguere ipſius immortalitatem, quia actus, potentia, & objectum proportionari debent inter ſe.

153 Reſp. primò neg. conſ. calor enim in aqua operatur omninò independenter ab aqua, hæc enim non concurrit ad calefactionem, imò potiùs impedit, & tamen nequit naturaliter ſine aqua exiſtere; ad probat. dicimus propoſitionem illam non debere univerſaliter intelligi, ſed ſolùm ſecundùm aliquas proportiones inter operationem, & ejus principia requiſitas, ſcilicet quod ſicut operatio eſt limitata, corporea, vel incorporea, &c. ita principium, aliter quia quælibet intellectio eſt corruptibilis, ſic anima erit corruptibilis. Secundò, reſp. negando ant. pro ſtatu enim iſto anima à corpore dependet etiam in intellectione, ut dicemus diſp.6. quæſt. 1. non quidem tanquam ab organo, ut eſt in viſione, ſed tanquam ab eo, à quo accipit ſpecies, oportet enim intelligentem phantaſmata ſpeculari; Ad 1. prob. dicimus in extaſi naturali animam non eſſe omninò abſtractam à ſenſibus, at in extaſi ſupernaturali, & divina, & ſi hoc admittamus, tamen non eſt via naturali notum. Ad 2. conceditur Deum poſſe hoc facere, ſed negatur hoc eſſe naturaliter cognoſcibile. Ad 3. dicimus imaginationem ſecundùm Philoſophos non ordinari per ſe ad intelligere, intellectum tamen per ſe exigere imaginationem, ut poſſit res habere præſentes præſentia objectiva, ſicut ſenſus externi non ordinantur per ſe ad internos, ſed interni per ſe præexigunt externos, ut poſſint operari; unde ſolùm ſequitur imaginativam poſſe reperiri ſine intellectiva, non è contra. Ad 4. ſi valeret, probaret animam ſeparari poſſe ab objecto & ſeparatam otioſè exiſtere, quia ſine objecto nequit operari, ex quo adhuc infertur in operando à corpore dependere, & conſequenter etiam in eſſendo; diceret ergo Philoſophus animam poſſe ab hoc, vel illo objecto ſeparari, non tamen ab omni, quia tunc fruſtra eſſet in univerſo, Deus autem, & natura nil faciunt fruſtrà: ſicut nec ſenſus internus poteſt reperiri ſine omni externo, eo enim ipſo quod animal caret omni externo ſenſu, non vivit. Ad confirm. ſi valeret, deduceretur, quod eſſet mortalis, quia etiam mortalia intelligit; proportio igitur requiſita inter objectum, & potentiam eſt in ratione motivi, & mobilis, non in modo eſſendi, niſi quando proportio motivi, & mobilis infert etiam proportionem in modo eſſendi, ut in propoſito; ideò enim ex ſpiritualitate objecti infertur ſpiritualitas animæ, quia nullum ſpirituale poteſt eſſe motivum objectum alicujus materialis potentiæ, ut diſputat. 4. dicemus dum de objecto ſenſus erit ſermo, at benè poteſt aliquod immortale movere mortale ad ſui cognitionem, ſicut in ſententia Ariſ. Cœlum eſt incorruptibile, & movet oculum corruptibilem, ſufficit enim aſſimilatio intentionalis, non realis, & in eſſe.

154 Octavò, evidens naturaliter eſt, animam rationalem eſſe ſpiritualem, ex dictis quæſt. 5. ſed ſpiritualitas arguit independentiam à corpore etiam ſecundùm eſſe; ergo evidens quoque erit naturaliter, animam à corpore non dependere, minor prob. tum quia eſſe ſpirituale idem eſt, quod eſſe immateriale, & eſſe immateriale idem eſt, ac à materia non dependere; tum quia ideò in abſciſſione alicujus membri in homine dicimus animam rationalem non dividi, & corrumpi, ſicut ſenſitiva corrumpitur, & dividitur in quolibet alio animali, quia illa eſt independens à corpore, hæc verò dependens; imò hoc argum. eſt Scoti, ait Ferch. num. 96. in quol. 9. H. ubi ex operatione immateriali tanquam ex medio adæquato infert Doctor ſeparabilitatem animæ in eſſendo à materia, medium autem adæquatum eſt proprium, ergo eſt medium demonſtrativum, non dialecticum.

Reſp. diſtinguendo min. ſpiritualitas arguit omnimodam independentiam, & totalem, negaretur à Philoſopho, dicente animam dependere à præcipuis partibus, ſine quibus homo nequit eſſe, & maximè quas ſibi determinat in prima productione, non quod in illis extendatur, ſed quod neceſſariò illas exigat, ſicut neceſſariò exiguntur ad informationem; arguit aliquam independentiam ſcilicet ab illis partibus, & membris, ſine quibus homo adhuc viveret, & conceditur; & de iſtis partibus currit argumentum formatum quæſt. 5. à quibus cœteræ animæ brutales in eſſe dependent. Scotus verò ſolum ait poſſe ex iſto medio ſpiritualitatis concludi ſeparabilitatem à materia in eſſendo, quod quidem concedimus, eſt enim medium efficax, non tamen ait ex illo poſſe demonſtrari, quod intendimus in præſenti cum eodem in 4. cit. nec ait eſſe medium adæquatum, & proprium, ſeu demonſtrativum; Accedit, quod ibi diſputat contra D. Thom. à quo aſſeritur ſpiritualitatem eſſe medium demonſtrativum. Quod additur, quod ſpiritualitatis dicat independentiam à materia, patet eſſe falſum ex quæſt 5. Dices, ſi anima eſſet mortalis, ergo educeretur de potentia materiæ, hoc autem eſt impoſſibile, ut oſtendimus quæſt. 5. de animabus perfectorum animalium. Reſp. aliqui fortè negarent impoſſibilitatem, loquendo de minimo requiſito in generatione; rectiùs diceretur non educi, nec creari, ſed productione quadam media, ut dicemus in fine hujus quæſt.

155 Nonò, evidens eſt naturaliter mundum à Deo pendere, & gubernari, nec poſſe in Deo ullum cadere defectum, & malum; ſed ſi anima eſſet mortalis, ſequeretur, Deum eſſe injuſtum, & inordinatum, ergo &c. min. prob. juſtum eſt, ut boni præmio, mali verò pœna afficiantur, ſed ut plurimum mali in hac vita proſperantur, & boni multa patiuntur incommoda, imò innumeras à malis deferunt injurias, ergo debet dari alia vita, in qua omnium ſit retributio; quo argumento ſæpè utitur Scriptura Sacra ad defendendam divinam juſtitiam, ut Abacuc 1. *Quare via impiorum proſperatur*, &c. & 1. ad Corinth. 15. *Si in hac vita tantùm ſperantes eſſemus, miſerabiliores ſumus omnibus hominibus.* D. Petrus referente S. Clem. lib. 3. recogni. dicebat, ſi Deus juſtus eſt, ergo anima rationalis immortalis eſt. Patres quoque hac ratione convicti aſſerunt evidentem eſſe animæ immortalitatem; præſertim Chryſoſt. hom. 4. de prov. dicens, qui de animæ immortalitate dubitat, etiam dubitare poſſet, an in meridie ſit dies; imò quælibet quoque barbàra natio hanc retributionem agnovit.

Reſp. Scot. litt. V. non eſſe evidens naturaliter Deum quoad moralia hunc mundum gubernare ſecundùm Leges juſtitiæ punitivæ, & præmiativæ, quamvis clarè pateat, Deum quoad eſſe naturale entium rectè hunc mundum diſponere; præcipuè quia etiam ſecundùm Theologos ſi Deus de potentia abſoluta damnatos vellet beare, & beatos damnare, non diceretur adhuc injuſtus, cùm ſit ſupremus Dominus omnium, nec aliquod debitum retributionis habet; quod requiritur, ut verè injuſtus diceretur; ſubjungit Scotus, quod & ſi hæc gubernatio evidenter conſtaret, adhuc tamen juſtus, in ipſo virtutis actu præmium acciperet, & malus in peccato pœnam.

156 Quod præmium, inquit Hurt. accipiet miles pro patria, & legibus vulneratus? nempè vulnerum dolorem, quibus eſt confoſſus;

foſſus; quam pœnam fur, & adulter, niſi divitias, & voluptatem? Tum quia inquiunt Complut. præmium, & pœna debet eſſe data à gubernatore, quod autem ſequitur ex ratione virtutis, & vitii, id non habet rationem præmii, neque pœnæ propriè, ſed paſſionis conſequentis naturas illorum. Reſp. præmium eſſe illam conſolationem non ex vulneribus ſimpliciter provenientem, ſed ex bonitate actus, & virtutis, bonum enim eſt objectum voluntatis, & multò magis bonum honeſtum, quod ſi voluntas illud conſequetur, propriam habebit delectationem; ex oppoſito in malis pœnam eſſe, quam deſcribit D. Aug. 1. confeſſ. c. 12. *Juſſiſti, Domine, & ita eſt, ut pœna ſit ſibi omnis animus inordinatus*; ſicut enim bonum cauſat delectationem, ita malum vermem, & triſtitiam in conſcientia, & voluntate, quatenus eſt contra naturam rationalem ratione utentem. Ad Compl. concedimus non habere rationem propriè præmii, & pœnæ; largè tamen poſſunt dici præmium, & pœna, in eo ſenſu, quo dicere ſolemus homicidam, v. g. multa incommoda ſuſtinentem, ut inimicum occidat, ſimul peccatum, & pœnitentiam agere. Tum quia non ſunt facienda bona propter retributionem, ſed quia in ſe bona ſunt, ut dicemus.

157 Deinde cùm additur, hoc argumento uti Scripturam; non per hoc ſequitur eſſe demonſtrationem, ſed ſolùm rationem valdè evidentem; & hoc intendunt D. Petrus, Chryſoſtomus, & alii Patres, præſertim apud fide illuminatos magni ponderis eſt; aliter ſi eſſet vera demonſtratio, non diceret D. Auguſt. 13. de Trin. c. 9. animæ immortalitatem vix paucos eſſe aſſecutos humanis rationibus, doctriniſque ſubtiliſſimis. Tandem quælibet natio hanc agnovit retributionem vel ex traditione, vel ex miraculis, vel ex maxima rationum harum probabilitate; non enim omne, quod aſſeritur, oſtenditur demonſtrativè, etiam in philoſophia ex 2. de Cœlo 60. ubi ait Ariſ. multa difficilia præcipuè de aſtris probari parvis ſufficientiis, & perſuaſionibus, vel propter vulgarem omnium Philoſophorum opinionem; & 1. Eth. cap. 3. inquit, *Eſt eruditi exactum ipſum in unoquoque genere efflagitare, quatenus fert ipſius rei natura*. Tum quia lumen naturale propter inclinationem, quam habet ad veritatem, ſi aliquando diſtinctè ipſam nequit attingere, non propter hoc in contrariam vertitur partem, ſed quantum poterit ad ipſam conatur pervenire.

158 Decimò, ſi anima eſſet mortalis, ergo nullus deberet pro republica, aut juſtitia mortem appetere, cum inde ſibi nullum bonum advenire poſſit, imò ſummum malum ſcilicet mors, & per conſequens ſecundum rectam rationem potiùs eſſet eligendum malè agere, quàm mori, cum minus malum ſit ſemper eligendum. Tum 2. quia nullus eſſet Dei timor, nulla religio, nulla juſtitia, maximè quia Deus in hac vita non ſolet ſtatim peccata punire; daretur item locus vitiis, nam ſi ſolum in hac vita eſſet ſperandum, quid utilitatis eſſet tanto labore virtutem comparare? hinc D. Aug. 6. confeſſ. c. ult. *Si animus*, inquit, *mortalis eſt, Epicurus in animo meo palmam habet*. Tum 3. tunc hominis beatitudo parum à brutorum felicitate diſcederet, & dici poſſet, vitia, & voluptates eſſe virtutes, & juxtà rectam rationem. Tandem deberent expeti bona temporalia, nam ad actus virtutis exercendos requiritur ſanitas, vires, & ſimilia.

Reſp. ex Scot. in 4. cit. P. cum Ariſ. 9. Eth. c. 9. neg. conſ. quia fortis, & ſi neſciat animæ immortalitatem, debet exponere ſe morti pro republica, quia ſecundùm rectam rationem commune bonum eſt præferendum privato, & proprio, & maximum bonum ſibi tribuit exercendo illum virtutis actum, quo bono ſe privaret, imò vitioſè viveret, quia melius eſt maximum bonum etiam momentaneum, quàm remiſſum bonum longius, vel vita vitioſa; neque mors eſt ſummum malum, ſed peccatum eſt hoc malum, ideòque ſemper fugiendum, etiam cum vitæ periculo, quo caſu mors eſſet bona, & appetibilis. Ad 2. neg. aſſumptum, quia adhuc ignorata animæ immortalitate, recta ratio dictat, ut benè vivatur, & non more pecudum traducatur vita, non enim ſunt facienda bona ſpe retributionis, & fugienda mala formidine pœnæ, ſed virtutis amore. D. Aug. tantùm facit rationem quandam probabilem, non demonſtrativam, ex hoc, quod homines magis à præmio moventur, quàm à bono virtutis in ſe. Ad 3. neg. etiam aſſumptum, quia felicitas hominis activa conſiſteret in exercitatione virtutum, contemplativa in cognitione ſubſtantiarum abſtractarum; nec prudentia, & ratio recta dictaret virtutes in voluptatibus, & vitiis conſiſtere, quia actus boni ex propria natura tales dicuntur, non quia anima eſt immortalis. Ad 4. dicimus poſſe temporalia expeti, dummodò ad virtutes ordinentur, & juxta regulam rationis. Tam quia virtus præcipuè conſiſtit in actibus internis.

159 His rationibus aliter reſpondet Arriaga, ſcilicet ſolùm probari animam poſt mortem poſſe permanere, non tamen neceſſariò in æternum duraturam; poſſet enim aliquis aſſerere, animam eſſe talis naturæ, ut poſt diſceſſum à corpore ſeipſam deſinat, ſicut inquiunt Philoſophi de impetu, qui abſque contrariis paulatim deficit; quod dictum non tam facilè impugnari poterit contra obſtinatum intellectum.

Ex his omnibus colligitur primò cum Scoto cit. in fine q. maximas eſſe gratias referendas miſericordiæ Creatoris, qui nos per fidem in his, quæ erudititiſſimi attingere non poterant, certiſſimos reddidit. Secundò, quomodo opinio de immortalitate naturaliter ſit evidentior, quia evidentiores pro ſe rationes habet, quarum præcipuè ſunt quatuor ultimæ.

160 Undecimò, inſtari poteſt oſtendendo Ariſ. ex profeſſo mortalitatem ſuſtinuiſſe: Primò, authoritatibus, quia ſæpè ait in Phyſicis agere de formis corruptibilibus, ut 1. Phyſic. 83. & 2. Phyſic. 17. ait formam eſſe ſola ratione ſeparabilem; 8. Phyſ. 92. quæ per accidens ſe movent eſſe corruptibilia; & 7. Meth. in fine, ait, partes, quæ manent deſtructo toto eſſe elementares, & materiales; & 12. Meth. 39. docet noſtram beatitudinem non eſſe perpetuam, & 3. Eth. c. 6. poſt mortem nihil boni, aut mali poſſe accidere; item 2. de Anim. 26. animam, ait, non poſſe ſine corpore eſſe, & 3. de An. 39. phantaſmate indigere ad intelligendum. Tandem ſunt duæ authoritates clariſſimæ, una in 1. de Cœlo 126. ubi negat id, quod incipit eſſe, poſſe perpetuari; altera in 3. de Anim. 20. ubi ponit intellectum poſſibilem corruptibilem. Tum 2. principia apud Ariſ. ſunt mundi æternitas, & infiniti repugnantia, at ſuppoſita immortalitate dicendum, vel quod eſſet infinitum in actu, quia jam infinitæ hominum generationes præceſſiſſent, quod repugnare etiam in rebus ſpiritualibus oſtendimus diſputat. 10. Phyſic. quia repugnat ex ſua ratione formali infinita multitudo, & per accidens eſt, quod reperiatur in rebus corporeis, vel ſpiritualibus; vel dicendum, quod mundus non eſſet ab æterno contra ipſum Ariſ. 8. Phyſic. & alibi. Tum 3. nihil abſurdius in ſententia Philoſophi quam creationem de novo, & temporaneam admittere, ſed ſi animam immortalem poneret, neceſſariò creationem de novo teneretur admittere, ergo &c.

161 Reſp. ad 1. authoritates illas ſolùm dubietatem Ariſ. concludere, præſertim, quia non tam clarè loquuntur, quin explicari poſſint; ad primas enim duas dicimus eſſe propoſitiones indefinitas, vel loqui de formis corruptibilibus, ideſt corruptibilium, quomodò explicatur tertia; Ad 4. dicimus formam quoque eſſe elementum ideſt principium; vel quod ibi ſolùm erat ſermo de principio materiali; Ad 5. & 6. loqui de beatitudine totius conjuncti, non animæ. Anima non eſt ſine corporis aptitudine, quia ſemper eſt pars; nec intelligit, dum eſt conjuncta, ſine phantaſmate; authoritas primi de Cœlo, niſi explicetur de eo, quod per ſe generatur, quale eſt compoſitum, urget pro oppoſita parte, maximè quia videtur Ariſ. univerſaliter loquutus. Ultima explicatur de imaginativa, quam intellectum vocat propter propinquitatem. Ad 2. variæ ſunt reſponſiones Doctorum; Ferchius cit. duas tradidit, prima eſt in ſententia Ariſ. mundum non eſſe ab æterno; Secunda ſuppoſita mundi æternitate concedit tranſmigrationem animarum non quidem in corpora cujuſcunque ſpeciei, ut Pythagorici aſſerebant, ſeu ejuſdem ſpeciei; itaut Deus quando communicavit eſſe toti univerſo, conceſſit etiam eſſe plurimis animabus intellectivis perpetuò duraturis, & cum è corporibus exeunt, iterum novis corporibus, uniuntur ea naturæ Lege, ut quæ prior exierit ex humano corpore, priùs revertatur in corpus ordine circulari, qui ordo propriè ſimilis eſt illi, qui obſervatur hìc Patavii inter naves vulgo appellatas, *le barche della Volta*, dum Venetias pergunt, nequit enim una navis denuò iter facere Venetias verſus, niſi priùs omnes aliæ propriam navigationem expleverint.

162 Sed quod prima reſponſio ſit falſa de mente Ariſ. oſtendimus diſput. 1. de Cœlo num. 37. & certè miramur qua fronte Ferch. audeat negare mundi æternitatem eſſe Aſſertum Ariſtotelicum, dum Ariſ. ipſe ex profeſſò tot rationibus comprobarit, imò & demonſtraſſe putaverit, & deindè ſubtiliſſimus Præceptorum acriter carpit, eo quod doceat, Ariſ. non manifeſtaſſe expreſsè propriam ſententiam de animæ immortalitate, qua in re tam variè eſt locutus, ut quamplurimi non ſolùm dubium fecerint, ſed etiam certum de mortalitate; verum unuſquiſque abundat in proprio ſenſu. Secunda reſponſio jam fuit tanquam fabuloſa refutata diſ. 5. de Gen. qu. 7. ar. 2. Negligamus igitur hac reſponſiones tanquam præ cæteris minùs peripatheticas, & meritò, quia & ipſa Ferchius num. 96. negligit inquirere ſententiam Doctoris ſubtilis. Reſponſio ergo eſt, vel quod numerus animarum non eſſet cathegorematicè infinitus, ſed ſyncathegorematicè, ut diximus diſput. cit. vel quod æternitas mundi repugnat etiam ſuppoſita animæ mortalitate, ut diſp. 16. Phyſic. oſtendimus, unde non mirum ſi ex æternitate mundi ſequatur mortalitas animæ, aut infinitum in actu, ex falſo enim nonniſi falſum conſequitur.

163 Ad 3. dicimus, hoc argum. debere etiam ſolvi ab Adverſariis (niſi velimus dicere aliquod ſpirituale poſſe à materia educi, & dici materiale, quia à materia pendet, non quod ſit extenſum, quod an ſit verum, aliis relinquimus judicandum) nam tenendo, etiam animæ mortalitatem, cum propter ſpiritualitatem non poſſit educi à materia, non poterit ab aliquo agente creato fieri, ſed à Deo, & cum non ſit eductio, eſſet creatio. Hinc Scot. quol. 21. P. & ſeq. 2. d. 17. qu 1. & 4. d. 43. qu. 2. M. inquit, Ariſ. non minùs fuiſſe dubium de animæ rationalis deſitione, quàm de inceptione, non enim ſuam expreſſit ſententiam, ſolùm dixit in 2. de Gen. anim. cap. 3. mentem extrinſecus accedere, ideſt à Deo fieri, non explicando an per creationem, & per ſe producatur, an verò per accidens, hoc eſt ad productionem alterius. Quare ſubjungit Doctor, in ſent. Ariſ. animam non fieri propria productione, ſed per accidens ad productionem compoſiti, id enim per ſe fit, & propria productione, quod eſt ens ſubſiſtens, & ſolitariè, id verò per accidens, quod fit ad productionem alterius, & in ſe nullo modo terminat actionem agentis, ſed terminat in alio; modò in ſent. Catholicorum anima rationalis propria fit in productione, quia priùs terminat ſe actione, quàm intelligatur unita materiæ, ut ſupra diximus, ubi hanc terminationem explicimus per hoc, quod nullo modo præexigit ex ſui natura materiam quoad eſſe, fieri, & conſervari; ideòque verè admittimus ipſam creari; datur quoque actio per ſe terminata ad compoſitum, tanquam ad aliquod completè ſubſiſtens. At in ſent. Ariſ. debemus dicere, animam fieri non per ſe, ſed per accidens media quadam actione, quæ nec eductio propriè, nec creatio ſit, non enim eſt eductio, quia non dependet à materia tanquam ex ſubjecto, quod neceſſariò præexigat in ſua factione; neque eſt creatio, quia non ponitur actio Dei priùs ad animam terminata in ſe quàm materiæ ſit unita, & conſequenter non fit propria actione, ſed eo ipſo quod terminat actionem, terminat ut in materia, non ut in ſe.

164 Neque inferas, ergo præexiſtit materiam in ſuo fieri, & conſequenter educitur. Non ſequitur, quia ut notat Doctor cit. iſta non eſt propria præexigentia materiæ, ſed potius coexigentia, & conſequenter non eſt dependentia à priori, ſed ſolùm quædam neceſſaria coexigentia amborum; & hoc quia ſecundum Ariſ. novitas effectus totaliter dependentis à prima cauſa reduceretur in aliquam variationem ipſius cauſæ efficientis, qua ratione novam creationem negavit, ne poneretur primum agens mutabile, ideò oportet aſſignari aliqua novitas in cauſis ſecundis, propter quam effectus modò proveniat à prima cauſa, & non priùs; & talis in propoſito erit novitas receptivi, ſcilicet corporis organizati: ecce quomodo iſta non eſt vera dependentia animæ à corpore tanquam à ſubjecto, & priori, ſed potius ut à conditione ſine qua non, & à concomitanti; & hac ratione illa actio non eſt creatio. Hæc omnia adinvenit Scotus, ut contradictionem ſalvaret in principiis Ariſ. & propter reverentiam, quam illi profitebatur. Attamen citiùs alii ſe expediunt; vel quod Ariſ. creationem temporaneam admiſerit ſaltem implicitè; vel quod dubius remanſerit in deciſione hujus quæſiti de origine animæ, ſicut & de ipſius deſitione ſemper hæſitavit, quæ eſt opinio Scoti.

165 Videat ex his Ferchius, ſi opinio immortalitatis eſt conſequens ad omnia principia Ariſ. vel aliquam includat repugnantiam, & ſi rationabiliter Doctor aſſeruerit Ariſ. dubium; quamvis enim expreſsè non docuerit animam mortalem, nunquam tamen ſolvit dubia emergentia ex immortalitate animæ, ex mundi æternitate, ex negatione infiniti, & ex negatione creationis temporaneæ, quod facere debebat, & certè minùs abſurdum eſt imponere Ariſ. hanc hæſitationem, quàm circulationem animarum, cùm hæc circulatio ſit æque impia, ac mortalitas animæ, ut diximus diſp. 5. de Gen. qu 7. art. 2. At inquit Doctor quol 21. Q. habet hæc verba: *Quia certum fuit Ariſtotelem ſecundum ſua principia poſuiſſe animam intellectivam eſſe à Deo immediatè, & ad hoc attingere poteſt ratio naturalis, cùm ſit immortalis*, ergo per Scotum Ariſtoteles certò tenuit iſtam concluſ. *Anima rationalis eſt à Deo immediatè* propter iſtud principium, *Anima rationalis eſt immortalis*, at certitudo concluſionis pendet ex certitudine principii, ergo multò magis Ariſ. fuit certus de illo principio, ergo non dubius; igitur vel Scotus ſibi contradicit in 4. cit. vel in quol. mutavit ſententiam.

Reſp. Scotum ibi ſolùm aſſerere Ariſtotelem fuiſſe certum animam à Deo immediatè fieri, quod etiam nos aſſerimus, hoc autem dictum ſtat tam cum mortalitate animæ, quàm cum immortalitate, ut diximus, non tamen docere Ariſ. hoc ſuſtinuiſſe propter illud principium, ſed addidit originationem animæ à Deo poſſe probari abſolutè per animæ immortalitatem, non quod hæc ſit ratio evidenter demonſtrativa, ſed multum probabilis.

QUÆSTIO XI.

Explicatur ſecunda definitio animæ.

166 HAnc quæſtionem breviter expedimus, quia ſolùm continet quaſdam difficultates. Ariſ. 2. de An. 24. ſecundam tradidit definitionem, dicens anima eſt *principium primum, quo vivimus, ſentimus, movemur, & intelligimus*; circa quam definitionem aliqua dubia examinabimus pro ipſius intelligentia.

Primum dubium eſt, an iſta definitio ſit una, vel multiplex, & cui conveniat. Ægidius hìc putat eſſe quatuor definitiones, quatuor genera animarum explicantes, & brevitatis tamen cauſa in unam redactas. Simpl. autem unicam eſſe putat, ſed animæ rationali convenire, quia nulli alteri animæ hæc omnia munera conveniunt; ita etiam Tatar. qu. 1. §. *ſecundò ſciendum*. Vera tamen ſententia affirmat eſſe unam tantùm definitionem animæ in communi convenientem; quod facilè probatur hac ratione, quia Ariſ. 2. de An. 12. ait non ſolum dandam eſſe definitionem animæ, quæ ſit concluſio; ſed etiam inveſtigandam eſſe aliam, quæ ſit veluti cauſa, & notior, per quam prima demonſtretur, ergo ſicut prima definitio animæ in communi convenit, ita ſecunda, aliter non poſſet prima per iſtam demonſtrari; & ſicut definitum unum eſt, ita & definitio unica erit. Pro ſolutione tamen objectionis adverſæ explicanda erit hæc definitio.

167 Dicitur ergo primò, quod anima ſit *principium*, ſcilicet internum, quæ particula datur intelligi, prout principium conſtituitur cum ly *quo*, hoc eſt formale, & intrinſecum, per quod excluditur Deus, & Angeli, qui ſunt principia externa. Secundò ponitur *primum*, ad differentiam potentiarum, quæ ſunt principia quaſi ſecundaria operationum, at anima eſt principium radicale, & primarium. Tertiò additur, *vivimus*, quod dupliciter ſumi poteſt, primò genericè, ut eſt quid commune ad omnes operationes vitales; Secundò, ſuperficè pro operationibus animæ vegetativæ, hìc ſecundo modo ſumitur, quicquid dicat Cajet. nam fruſtra aliæ particulæ ponerentur; tum quia deberet addi operatio vegetantis animæ, ſicut & aliarum animarum operationes ponuntur. Aliæ particulæ explicant operationes graduum animatorum; & iſtæ non ſumuntur copulativè abſolutè, quia ſic ſoli animæ rationali conveniunt; neque disjunctivè, ideſt anima eſt principium, quo vel vivimus, vel ſentimus, &c. quia plures ex iſtis particulis eidem animæ conveniunt, & potiùs eſſet diviſio, quàm definitio, ſed accipiuntur disjunctivè cum copulatione ad præcedentes; unde eſt ſenſus, anima eſt principium, quo vegetamus, vel etiam ſentimus, aut quoque movemur, vel tandem inſuper intelligimus; quo pactò explicata definitio ſoli animæ in communi convenit, quatenùs in ordine ad ſuas ſpecies conſideratur; ubi prima definitio explicat animam in ordine ad corpus, non verò ut reſpicit ſpecies; eſtque rectè tradita, quia & ſoli animæ convenit, & ipſam ab omni facit differre, explicatque naturam animæ perfectè, ut in ordine ad ſpecies, & operationes inferiorum conſideratur.

168 Dices; hæc definitio ab Ariſ. appellatur propria, & ſpecialis, ergo non convenit animæ in communi. Tum 2. Ariſ. tex. 24. etiam corpus, & materia dicuntur principia, quibus vivimus, ſentimus, &c. ergo non facit ipſam differre ab omni alio. Tum, anima rationalis nec ſemper eſt principium vitæ, ut quando eſt ſeparata, definitio autem ſemper convenire debet; nec quando eſt conjuncta, eſt principium, *quo* intelligimus, ſed *qua* intelligit, ergo &c. Tandem unius rei unica eſt definitio. Reſp. primam definitionem dici communem, quia anima in ſe explicabatur per illam, hæc verò ſpecialis, non quia alicui ſpeciei conveniat, ſed quia anima in communi in ordine ad ſpecies declaratur, & inſuper quia per ipſam faciliùs colligi poſſunt ſingularum animarum definitiones, quàm ex prima. Ad 2. dicimus corpus excludi per ly primùm, quia licet corpus ſit, quo homo vivit, quia ſine ipſo nequit homo vivere, hoc tamen corpus habet ab anima, & ideò anima eſt primum principium vitæ. Ad 3. dicimus vel definitionem intelligi aptitudinaliter, quo ſenſu ſemper animæ convenit, vel ſi actualiter, hoc ideò eſt, quia anima ſeparata non eſſet phyſicæ conſiderationis; ſed de hoc egimus in q. procem. Ad aliud dicimus, animam non eſſe ultimatè, *qua* intelligit, ſed nos ſumus, qui intelligimus ultimatè, quo pacto anima eſt principium *quo*, non *quod*. Ad ult. non implicat idem pluribus definitionibus explicari, quarum quælibet ſit in ſuo genere adæquata, ſic ſe habet anima in propoſito.

169 Secundum dubium eſt; an iſta definitio ſit quidditativa, an verò deſcriptiva. Ad quod breviter reſpondemus, præmittendo priùs, quod in hac definitione duo includuntur, ſcilicet principium, & operatio, & utrumque dupliciter ſumi poteſt; primò principium ſumi poteſt radicaliter, fundamentaliter, & ſic dicit entitatem, & eſſentiam animæ; Secundò formaliter, quomodo dicit relationem illam principii aptitudinalem, vel actualem ad operationes principiatas; operatio etiam dupliciter ſumitur, primò ut effectus rei, à qua procedit; ſecundò, ut habet rationem finis, in quem res ordinatur, res enim eſt ob ſuam operationem 2. Cœli 17. & 9. Meth. c. 9. auditum enim habemus, ut audiamus. Tunc reſpondemus ad quæſitum, quod ſi hæc definitio conſideretur, ut traditur per principium primo modo ſumptum, eſt quidditativa, quia datur per propria prædicata eſſentialia, & quidditativa; ſi ut traditur per principium ſecundo modo inſpectum, eſt deſcriptiva, quia illa relatio, ſive actualis, ſive aptitudinalis eſt extrà eſſentiam animæ. Si verò conſideretur, ut tradita eſt per operationes primo modo captas, eſt quoque deſcriptiva, & accidentalis; ut patet, quia effectus eſt extra eſſentiam, imò conſequitur eſſentiam animæ; attamen ſi ſecundo modo ſpectetur, tunc quamvis non dicatur propriè quidditativa, quia finis non eſt de quidditate rei, eſt tamen utra definitio per propriam cauſam, & priori ſuo modo.

170 Ex his facilè ſolvi poteſt aliud dubium, an per ſecundam definitionem demonſtretur prima definitio, & quomodo. Et quidem quod demonſtretur ab Ariſ. patet ex 2. de An. 12 ubi hoc proponit, ſcilicet aliam definitionem aſſignare, per quam prima demonſtretur, & explicetur, adducendo exemplum de quadrato habente duas definitiones, quarum una per alteram demonſtretur, & in tex. 24. per hanc ſecundam definitionem demonſtrat primam, & concludit. Quomodo autem illam demonſtret, an à priori, vel à poſteriori, ſequitur ex jam dictis, ſi enim illa definitio conſideretur, ut eſt per principium aſſignata, & hoc in primo ſenſu, ſic eſt diſcurſus à priori, quia data per veram cauſam; etenim cauſa, per quam anima eſt actus corporis, illudque perficit, eſt, quia animæ competit ex natura ſua eſſe principium operationum vitæ, & prius eſt eſſe in ſe, & ordo ad ſe, quàm ad aliud, anima per propriam definitionem ordinatur ad corpus, per ſecundam in hoc ſenſu explicatam conſideratur ut abſolutior, & magis in ſe. Tum quia Ariſ. in tex. 12. ait velle ſecundam definitionem aſſignare, per quam, tamquam per cauſam primam, demonſtret, & aſſignat exemplum de definitionibus quadrati, quarum una ut cauſa alteram demonſtrat; hæc explicatio nobis magis placet. Idem quoque dicendum, ſi operationes ſecundo

cundo modo, & ut finis accipiantur; licèt non videantur operationes propriè habere rationem finalis cauſæ, ſed largè. At ſi principium ſecundo modo, & operatio primo modo ſumantur, clarè patet eſſe diſcurſum à poſteriori, & ab effectu: prius enim eſt anima actus corporis, quàm ſit actuale, & formale principium operationum, & qui operetur ſumendò tamen actum corporis pro fundamento; & ad Ariſ. dicunt aliqui ſumere cauſam non quidem in eſſendo, ſed in inferendo, quatenus effectus eſt ratio inferendi cauſam. At hæc acceptio cauſæ eſt verè impropria, cum confundat terminos, idcircò prima expoſitio eſt reſolutior.

DISPUTATIO SECUNDA.

De potentiis, & actibus vitalibus in communi.

EXplicuimus eſſentiam tam animæ in communi, quàm etiam ſpecierum quoad aliqua prædicata; attamen quia vivens in tali eſſe conſtituitur per habere intrinſecum principium acquirendi ſibi perfectionem non debitam illi ex vi generationis, idcircò poſt declarationem eſſentiæ animæ, quæ eſt principium viventis eſſentialiter conſtitutivum, de iſtis actionibus vitalibus eſt agendum; & quoniam actiones iſtas viventia dicuntur exercere mediis potentiis vitalibus, rationabiliter de utriſque potentiis ſcilicet, & actibus diſputationem inſtituimus.

QUÆSTIO PRIMA.

An potentiæ diſtinguantur ab anima, & quomodo.

1 ADvertendum ex Scot. 2. d. 16. G. quod potentia dupliciter ſumi poteſt, primò pro formali, quomodo dicit relationem principii ad principiatum, & in hoc ſenſu non loquimus de ipſa in præſenti; ſecundò, pro materiali, & denominato, & eſt proximum fundamentum illius relationis, quod ſcilicet eſt immediatum principium operationis animæ. Hæc autem potentia ex eodem Scoto in 4. d. 10. q. 7. A. & d. 45. qu. 2. A. & d. 45. q. 3. M. alia eſt organica, ut ſunt omnes potentiæ animæ vegetativæ, & ſenſitivæ, quæ organis utuntur, & hæc dupliciter ſumi poteſt, vel pro toto conjuncto ex perfectione animæ, forma mixtionis conſtituente organum corporis, quod totum includit, utrumque eſſentialiter, ſic potentia viſiva dicit organum oculi, & perfectionem animæ illud informantem; vel ſumitur partialiter, & inchoatè, quo ſenſu dicit illam animæ perfectionem, qua ad viſionem cum organo concurrit. Aliæ dicuntur inorganicæ, ut ſunt intellectus, & voluntas; ſermo in præſenti non eſt de organicis completis, clarè enim patet ut ſic ab anima realiter diſtingui, & ſeparari, manet namque anima rationalis, & non totum conjunctum, & ſic de aliis, ſed de organicis partialibus, & inorganicis.

In hac quæſt. ſunt quatuor ſententiæ, duæ extremæ, & duæ mediæ. Prima extrema ponit diſtinctionem realem inter animam, & potentias, aſſerens iſtas eſſe accidentia quædam de ſecunda ſpecie qualitatis, ita Thomiſtæ omnes, quos ex recentioribus ſequuntur Conimbr. 2. de An. c. 3. qu. 4. Zabar. de facult. an. c. 4. Contar. de An. qu 2. Fonſ. 5. met. c. 5. q. 1. ſect. Suar. diſp. 18. Met. ſect. 3. Averſa q. 47. ſect. 1. Ruv. tr. de potent. in gen. q. 1. Moriſ. diſp. 1. de An. quæſt. 11. Amicus 2. Phyſ. tr. 12. de cauſa effic. q. 10 Tol. 2. de An. qu. 9. Val. 1. p. diſp. 6. qu. 3. Mol. d. 45. art. 1. & alii. Secunda opinio extrema nullam diſtinctionem agnoſcit inter animam, & potentias, ſed eandem animam, ajunt, immediatè, & per ſe omnes operationes efficere, & ut concurrit v. g. ad intellectionem, nuncupatur intellectus, ut ad volitionem voluntas, &c. ita Nominales omnes, quos ſequuntur Hurt. diſp. 4. de An. Arriaga diſp. 3. Jeſſius lib. 2. de ſum. bono c. 8. num. 48. Dand. 2. de An. digreſſ. 14. Prima media ſententia docet, potentias animæ vegetativæ, quæ ſunt generativa, nutritiva, & augmentativa, identificari cum anima, potentias verò ſenſitivæ, & intellectivæ eſſe realiter diſtinctas; tribuitur Dur. 1. d. 3. p. 2. qu. 2. & Bon. ibid. & ſequitur Suar. lib. 2. de An. c. 1. Secunda media ſententia eſt Scoti 2. d. 16. qu. un. qui ſolùm diſtinctionem formalem agnoſcit inter animam, ejuſque potentias; ſequuntur Scotiſtæ, præſertim Regentes Pariſienſes 2. de An. qu. 1. in q. 4. collaterali.

ARTICULUS I.

Potentiæ non diſtinguuntur realiter ab anima.

1 HÆc concluſio primò probari poteſt omnibus rationibus, quibus diſp. 7. Phyſ. qu. 6. art. 2. & 3. oſtendimus ſubſtantiam eſſe immediatè activam, tum alterius ſubſtantiæ, tum etiam accidentium. Deinde probari poteſt authoritatibus, nam in lib. de ſpiritu, & An. qui Auguſt. tribuitur, vel ſaltem Hugoni Victorino c. 4. habetur de potentiis animæ eſſe quidem proprietates diverſas, ſed eſſentia una, & D. Aug. ſerm. 3. de temp. tr. 15. in Joan. 10. confeſ. c. 14. Bern. ſerm. 11. in Cant. aſſerunt animas, & potentias unum eſſe inter ſe. Nec valet Recentiorum reſponſio, hos Patres ſcilicet ita fuiſſe locutos, non propter identitatem, ſed ob intimam conjunctionem animæ cum potentiis, & inſeparabilitatem in operatione. Non valet, quia quantuncunque ſint inſeparabiles inter ſe nunquam tamen poſſent unum dici in eſſentia, ſi diſtinctionem admittunt realem. Idem quoque colligi poteſt ex Ariſ. ubicunque de iſtis potentiis indiſcriminatim loquitur confundens illas cum anima, ſed quia authoritates iſtæ non ſunt ita claræ, quin aliquam admittant explicationem, vel extorſionem, idcirco ad rationes accedimus.

Ratione prob. Scoto cit. anima eſt per ſe principium intellectionis, & volitionis ergo hos actus non producit per potentias realiter diſtinctas, ant. patet, aliter ſi per accidens concurreret, jam per accidens mereretur, peccaret, beatificaretur, &c. quod eſt falſum; conſ. prob. quando actus primus per accidens convenit alicui, actus ſecundus etiam per accidens tribuitur eidem, ergo ſi potentiæ, quæ ponuntur actus primus intellectionis, & volitionis, ſunt accidentia realiter diſtincta ab anima, per accidens conveniunt animæ, & conſequenter intellectio, & volitio, quæ ſunt actus ſecundi, per accidens provenirent ab anima.

3 Negant conſ. & ad prob. ajunt, potentias non eſſe accidentia per accidens convenientia animæ, ſed per ſe, quia ſe habent ad modum paſſionum, ſuntque inſtrumenta, quibus utitur anima ad exercendas vitales operationes; unde potentiæ per ſe dependent ab anima in operari tanquam à principio principali. Sed contra, ex hoc potiùs deduci deberet animam immediatè concurrere ad actus influxu diſtincto ab influxu potentiarum; & conſequenter fruſtra ponerentur iſtæ potentiæ diſtinctæ realiter ab anima; tum quia ſi anima concurrit immediatè, nonniſi influxu immanenti, cum ſit vitalis, ergo actus in ſeipſa reciperentur, ergo potentiæ, quæ verè ponuntur recipere actus, non diſtinguuntur realiter ab anima; aſſumptum prob. quia ſi potentiæ ſunt inſtrumenta animæ, influxus ipſarum erit inſtrumentalis, ſi anima eſt cauſa principalis, influxus animæ erit quoque principalis, ergo erit ab influxu potentiarum diſtinctus, idem enim influxus nequit eſſe inſtrumentalis, & principalis, quia ſimul eſſet perfectior, & imperfectior, ut diſp. cit. arguebamus. Tum quia ſi potentiæ ſunt principia inſtrumentalia, & anima non ageret, niſi mediis potentiis, jam anima eſſet cauſa inſtrumentalis, ſeq. prob. quia cauſa principalis *qua* agit per rationem formalem *qua* principalem, & ſi hæc ratio non eſſet principalis, ſed inſtrumentalis, cauſa non diceretur principalis, ſed inſtrumentalis, ergo anima præter influxum potentiæ debet habere proprium diſtinctum ex ſeipſa immediatè.

4 Accedit etiam, quod animam uti potentiis tanquam inſtrumentis vel dicit aliquam activitatem immediatè in anima reſpectu actus, & attinentem ad genus cauſæ efficientis, vel dicit ſimplicem ſubſtentationem potentiarum, quatenus potentiæ naturaliter petunt recipi, & inhærere ipſi animæ; ſi primum, habetur intentum, ſcilicet animam immediatè agere, non medio realiter diſtincto; ſi ſecundum, ergo actus liberi non poſſent animæ imputari ad laudem, aut vituperium, ſed ſolummodò voluntati, prob. ſequitur illi principio per ſe imputantur actus liberi, quod ita concurrit ad illos, ut poſſit non concurrere, quod ſi neceſſario, & naturali modo ſe habet, non imputarentur illi; ſed anima quoad ſubſtentationem potentiarum naturali modo ſe habet, imò nec in genere cauſæ efficientis, ſed tantùm materialis, ergo ſi dicitur cauſa actuum, quia utitur potentiis, & talis uſus ſolùm conſiſtit in illa ſubſtentatione, quæ eſt merè naturalis, nec pertinens ad genus cauſæ effectivæ, ſed materialis, non erunt actus liberi imputabiles ipſi animæ, ſed ſoli voluntati. Tum quia ſi per impoſſibile voluntas eſſet ſeparata, & péccaret, hoc peccatum non tribueretur animæ, ſed voluntati, quamvis voluntas etiam ut ſeparata diceretur inſtrumentum animæ, ratio eſt, quia anima non concurreret ad peccatum, ſed ſola voluntas, ergo licèt ſit unita, neque anima diceretur cauſa peccati, prob. quia per unionem anima concurrit materialiter erga voluntatem, non efficienter.

5 Secundò, probari poteſt ratione deſumpta ex ipſomet Suarez ſect. 5. videmus ex nimia unius potentiæ attentione circa propriam actionem impediri operationem alterius potentiæ, & debilitari, ſic oculus, quamvis ſpeciem viſibilem in ſe recipiat, ſi tamen anima non attendit, non fit viſio, ergo anima immediatè concurrit ad actiones vitales, non mediis potentiis realiter diſtinctis; conſ. prob. quando duo principia realiter inter ſe differunt, & non ſunt contraria,

traria, unum non impeditur ab altero in operando; quare ſi adeſt iſtud impedimentum, erit, quia anima per ſe ad omnes vitales actus concurrit. Dices, hoc provenire ex defectu ſpirituum vitalium, qui neceſſariò ad actus requiruntur, unde ſi ad unam potentiam confluunt, deſtituunt alteram. Sed contra, quia illi ſpiritus non caſu in tanta copiam ad illam potentiam fluunt, aliter non eſſet major ratio cur potiùs ad iſtam, quàm ad illam pergant, ergo hoc provenit ex aliquo principio univerſali, & intrinſeco, à quo taliter moveantur, quod erit anima. Dices quoque cum Averſa qu. 48. ſect. 2. hoc provenire, non quia anima immediatè concurrat, ſed ob intimam conjunctionem, & ſubordinationem potentiarum, & ob limitationem animæ: nequit enim anima ſimul nimis intenſa exercere operationes; ſicut nos etiam diximus diſp. præc. num 82. dum oſtendimus ex hoc medio non inferri unitatem animæ in homine. Contra, quod vere, & phyſicè influit in actus ſecundùm ipſum non eſt anima, ſed potentia, quæ quamtumvis ſit animæ conjuncta, adhuc non ſubordinatur alteri potentiæ; v. g. viſiva non eſt anima, ſed potentia, quæ quantumvis ſit animæ conjuncta, adhuc non ſubordinatur alteri potentiæ; v. g. viſiva non ſubordinatur auditivæ, ergo ex nimis intenſa actione viſivæ potentiæ non debet impediri actio auditus, quia limitatio pertinet ad virtutem activam, quæ non eſſet anima, ſed potentia, exemplum verò de unitate animæ in homine non ad propoſitum, quia verè una anima ſubordinaretur alteri animæ, & conſequenter operationes unius ad operationes alterius; at in propoſito iſtæ potentiæ ſolùm ab anima tanquam à communi tertio, & indifferenti dependerent, non ex ſe invicem.

6 Accedit principaliter, quod potentiæ animæ vegetativæ non poſſunt eſſe accidentia, quia habent ſubſtantiam pro termino, accidens autem nequit attingere productionem ſubſtantiæ, ut fusè probatum eſt diſp. 7. Phyſ. cit. Tum quia non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, nulla autem neceſſitas cogit multiplicandi has potentias tanquam realiter diſtinctas, quia rationes adverſariorum non ſolùm ſunt ſolubiles, ut ipſimet Adverſarii fatentur, præcipuè Suarez, & Vaſq. imo & retorqueri poſſunt, ut videbimus. Huc etiam ſpectant rationes, quibus Nominales omnem diſtinctionem auferunt ut in ſeq. art. à fortiori enim urgent diſtinctionem realem.

Contrà hoc aſſertum inſtatur primò authoritatibus Sacræ Script. & Patrum, nam Lucæ 10. dicitur, *Diliges Dominum Deum tuum ex tota anima tua & totis viribus tuis*, ubi per vires intelliguntur potentiæ, quæ diſtinctæ ponuntur ab anima; hinc D. Dion. de Cæleſt. Hierarch. c. 11. diſtinguit in Angelis virtutem, & operationem à ſubſtantia Angeli ad differentiam ſimplicitatis divinæ, ſed in Deo iſtæ potentiæ formaliter diſtinguuntur, ergo in Angelis, & anima realiter diſtingui debent, aliter nulla differentia; idem habet D. Aug. 6. de Trin. c. 6. & D. Anſel. de concord. grat. & lib. arb. c. 19. ait, quod potentiæ ſic ſunt in anima, ſicut in corpore membra; Boet. in li. diviſ. inquit animam dividi in potentias, ſicut totum in partes virtuales. Accedunt authorit. Ariſt. nam 3. de An. 1. loquens de intellectiva inquit *De parte autem animæ*, &c. & 1. Eth. cap. 6. ait, quemadmodum in corpore eſt viſus, ſic in anima eſt mens, & alias in alio; quæ omnia non poſſunt eſſe vera ſine reali diſtinctione, nam pars, & membrum realiter à corpore diſtinguuntur, & à toto: & in lib. de mem. & remin. c 10. vocavit memoriam paſſionem, & habitum, quæ pertinent ad prædicam. qualitatis; unde non ſolùm à Philoſophis, verum etiam à Dam. in ſua Logica hæ potentiæ ad ſecundam ſpeciem qualitatis ſcilicet naturalem potentia, vel impotentiam reducuntur.

7 Reſp. primam authorit. non eſſe ad propoſitum, quia ſequeretur, potentias ſe ſolis agere, & animam quoque, imò diverſos actus exercere; quare ſenſus eſt, Deum amari debere abſque ſciſſione, ut ait Gloſ. & ſuper omnia, velut ait Lyranus in c. 6. Deut. per animam intelliguntur potentiæ internæ, per vires intelliguntur externæ; vel ſolum colligitur diſtinctio formalis, quam ſolùm convincunt authoritates Dion. & Aug. nec urget, quod in Deo adſit etiam hæc formalis diſtinctio, nam in Deo hæc diſtinctio eſt ſine compoſitione, ideòque ſtat cum ſumma ſimplicitate, at in nobis eſt cum compoſitione; quare excludit perfectam ſimplicitatem; & hæc eſt ratio, cur Patres per iſtam diſtinctionem quærunt Deum à natura rationali diſtinguere; cum additur, quod ſunt partes, &c. reſpondet Scot. lit. F. & M. quòd non debet intelligi in rigore, quia pars non eſt ejuſdem eſſentiæ cum toto, & altera comparte, quando totum eſt ætherogeneum, ut eſt corpus, eſtque pars prior origine toto, at iſtæ potentiæ ſecundùm S. Aug. q. de Trin. c. 5. & n. 2. adductum ſunt ejuſdem eſſentiæ, & una includit totam eſſentiam animæ, neque ſunt priores anima; quare inquit Doctor, erit ſenſus, quod ſint partiales perfectiones formaliter diſtinctæ, & paritas currit quoad diſtinctionem ex natura rei repertam inter corpus, & membra, & inter animam, & potentias, illa tamen eſt realis, iſta formalis. Idem dicimus ad Ariſt. in 3. de An. quamvis explicari poſſit de anima intellectiva, quæ eſt pars ſubjectiva animæ in communi, non de intellectu. In 1. Eth. comparatio non eſt quoad diſtinctionem, ſed quoad officia, ſicut enim viſus regit totum corpus oſtendendo pericula, eſtque principalior inter ſenſus externos, ſic mens, ut utramque potentiam rationalem complectitur regit totam animam, eſtque principalior potentia. In lib. de mem. & remin. Ariſt. memoriam vocavit paſſionem, & habitum, quia memoria dicit duo, intellectum ſcilicet cum ſpecie intelligibili, propter quam habitus, & paſſio vocari poteſt. Et tandem per naturalem potentiam, & impotentiam, ait Doctor, non debere intelligi ipſaſmet potentias, ſed potius facilitatem, & difficultatem utendi illis, ut diximus in Logica.

8 Secundò, ſecundùm omnes Theologos in anima reperitur imago Trinitatis, & perpetuò, ſed in Trinitate ſunt tria realiter inter ſe diſtincta in unitate eſſentiæ, ergo ita in anima, ſed hæc tria non poſſunt eſſe actus, quia non ſemper manent, ergo erunt potentiæ. Tum 2. quod recipit magis, & minus, non eſt ſubſtantia, ex dictis diſp. 5. de Gen. q. 5. ar. 2. ſed iſtæ potentiæ ex Aug. 15. de Trin. cap. 13. recipiunt magis, & minus; & ex Scot. 4. d. 49. q. 14. H. potentia animæ tam viſiva, quàm motiva intenditur in Beatis, ergo &c. hinc D. Anſel. de caſu diab. cap. 8. inquit, quòd iſtæ potentiæ, & ſi non ſunt ſubſtantiæ, non ſunt tamen nihil. Tum 3. potentia ad operandum præſupponit eſſentiam ultimò terminatam, atque completam per actum eſſendi, quem prius reſpicit, quam operationem, ergo potentia eſt accidens, nam quicquid advenit enti jam completo in ſua eſſentia, & per ſuam ſubſiſtentiam, eſt accidens ipſius. Tum 4. nulla ſubſtantia eſt immediatè activa, ſed quælibet mediis accidentibus agit, ut patet inductione; elementa enim localiter moventur per gravitatem, & levitatem, & ad invicem agunt per primas qualitates, unde dicebat Ariſt. lib. de ſenſu, & ſenſil. c. 2. ignem non agere quatenus ignem, ſed quatenus calidum, idem in mixtis apparet, magnes enim trahit ferrum per qualitatem virtuale, quæ ferro per contactum communicatur; in viventibus quoque opera animæ vegetativæ fiunt mediante calore, opera ſenſitivæ mediis organis corporeis; idem in cauſis celeſtibus conſpicitur, agunt medio motu, & lumine, ergo cum iſtæ potentiæ ſint animæ conceſſæ à natura ad operandum, erunt accidentia.

9 Reſp. ad 1. ex Scot. cit. quod in anima perpetuo non eſt imago Trinitatis formaliter, ſed tantum virtualiter, quia potentiæ non diſtinguuntur realiter, formaliter verò eſt, quatenus anima eſt ſub actibus ſuis. Ad 2. dicimus non potentias, ſed habilitates, & facilitates earum ſuſcipere magis, & minus, ut loco ibi cit. diximus; Scotus verò cautè eſt ibi intelligendus, cùm enim dicit virtutem animæ intendi, non loquitur de intenſione intrinſeca, ut fit in calore per additionem novi gradus, ſed extrinſeca per remotionem impedimenti ex parte corporis, quamvis videatur loqui de prima; hoc enim eſt, quia quodcunq; dicatur, ſalvatur adhuc ratio, cur velocior erit motus in Beatis, & perfectior viſio; hinc disjunctivè loquitur dicens, quod modo in anima virtus non eſt ſufficiens ad motum, hoc eſt, vel quia eſt impedita à corpore, vel quia in ſe eſt diminuta. D. Anſel. vel intelligitur formaliter, quia iſtæ potentiæ non ſunt ſubſtantia, ſed aliquid ſubſtantiæ; vel conditionatè tantum loquitur, ut inferat, quod non ſunt nihil. Ad 3. neg. antec. prius enim habet natura omnia, quæ ſunt illi realiter identificata, quàm ſubſiſtere dicatur, quia ſubſiſtentia eſt realiter diſtincta; concedimus autem eſſentiam prius reſpicere actum completum, & perfectum eſſendi quàm operationem; ſed ex hoc ſolum ſequitur quòd priùs debet dici ſubſiſtens, quam operans, non tamen quàm potens operari dicatur. Ad 4. neg. aſſumptum, ut dictum eſt diſ. 7. Phyſ. cit. & ad inductionem illam concedimus ſubſtantias agere mediis accidentibus diſpoſitivè, ut in exemplis adductis in generatione elementorum, at poſteà ſe ipſis producere formam ſubſtantialem, agunt etiam mediis accidentibus aliquos effectus accidentales, ut eſt localis motus, & ſimilia; non tamen id eſt univerſaliter verum, ut diſp. citat. q. 6. ar. 3. diximus, & in propoſito præſertim de potentiis, cujus diſparitatis ratio aſſignatur in probat. concluſ.

10 Tertiò, anima definitur per actum, ergo ſi eſt immediatum operandi principium, ſicut ſemper eſt actus, ſic ſemper operaretur, quod eſt falſum. Tum 2. actus, non eſt immediatum principium recipiendi actum, anima eſt actus, ergo non poteſt immediatè recipere operationes, quæ ſunt actus. Tum 3. anima eſt actus corporis, ſed intellectus non eſt actus corporis ex 2. de An. 11. ergo inter ſe realiter differunt, conſeq. patet, quia ſi eſſent idem realiter, non poſſet anima abſque intellectu informare. Tum 4. actus, & potentia debent proportionari inter ſe, ergo ſi actus harum potentiarum ſaltem ſenſitivæ, & intellectivæ eſt, accidens potentiæ quoque erunt accidentia; nam ſubſtantia non eſt proportionata, ſed nimis diſtans. Tum 5. ſi hæ potentiæ eſſent realiter identificatę cum anima, jam reperirentur in rationali à corpore ſeparata, ſed hoc eſt falſum, quia ſic anima ſeparata poſſet videre, phantaſiari, ſentire, &c.

Reſp. ad 1. ex Scot. neg. paritatem conſequentię, quia cauſa formalis non poteſt carere ſuo actu, ſed bene cauſa efficiens, ut patet, hinc ſolum ſequitur, quòd anima, quandiù eſt in corpore actu eſt principium potens operandi, ſicut actu ſemper informat; aliter quia intellectus ſecundum ipſos eſt actus animæ, quam informat, & in quam recipitur, etiam ſemper intelligeret. Ad 2. negat Doctor majorem, quantitas enim recipit qualitates & ſubſtantia omnia accidentia, & tamen tam quantitas, quàm ſubſtantia ſunt actus. Ad 3. Scot. 4. d. 43. q. 2. K. quod cum dicitur, intellectus eſt ſeparatus, eſt nullius corporis actus, &c. debet intelligi in ordine ad operationes, ſcilicet quod quatenus eſt proprię operationis principium, non eſt quædam potentia organo alligata, ut cæteræ ſenſitivæ, non negatur tamen quin entitas illa realis, quæ eſt intellectus, ſit corporis forma, ſcilicet anima rationalis; attamen quia intellectus dicit principium operandi in anima, & iſtud prin-